

**Слободян Т.А.,**

студентка І курсу обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету;

**Науковий керівник:** Борко Т.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук Миколаївського національного аграрного університету, м. Миколаїв

## **КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ**

Поняття «культура», на перший погляд, має об'ємне значення. Але, цілісно розглянувши феномен культури саме з філософської точки зору, можна дещо узагальнити цей термін. Дехто з філософів, наприклад, Макс Шелер, розглядають культуру як сферу ідеальних, реальних та матеріальних потреб людини [1]. Звідси можна побачити, що поняття культури пов'язане з сутністю людини та її діяльністю. До того ж, культура без людини практично неможлива. Не зважаючи на багатогранність визначення культури з філософської точки зору, можна виділити певну особливість.

Отже, культура трактується як вираження сенсу людини у відношенні її до оточуючого світу. Це виявлення сутності людини опредметнюється в системі засобів самої культури. Культура є світом людини, в якому навколишня дійсність одушевляється, щоб бути більш зрозумілою, а духовний світ людини перетворюється у природу. У людини є можливість осмислити та вирішити основні питання філософії за допомогою культури [1].

Роль філософії полягає в тому, щоб за товстим прошарком неістинної культури, створеної для того, щоб зробити людину сумірною і слухняною, виявити справжню культуру [5].

Саме по собі слово «культура» походить від лат. *cultura*, спочатку воно мало таке означення, як «обробіток землі» чи «вирощування різних культур». Але, потім давньоримський мислитель Цицерон вжив свій всевітньо відомий вислів «*cultura animi autem philosophia est*» («філософія є вирощуванням душі»), з тих пір і почалася трансформація цього терміну [5].

Якщо досліджувати далекі від щоденно-безпосереднього життя речі, то філософія, на перший погляд, видається не потрібною у повсякденному житті. Адже, в основному, є думка, що, для забезпечення умов нормального існування, потрібне, перш за все, задоволення базових потреб у харчуванні, місці проживання, безпеці, комунікації суспільстві тощо. Однак, окрім цих потреб, людина має і ряд інших – потреби у самоутвердженні, оригінальності, культурному розвитку та реалізації свого потенціалу.

Пошук сенсу життя є основним питанням філософії для людини. Цю науку слід вивчати не лише заради вирішення цього питання, а й для формування

світоглядних ідеалів, адже заради них варто жити, тому що вони є духовними стимулами до існування.

Але ж яке місце займає філософія у культурі, а саме – в процесі становлення світоглядних ідеалів та пошуку сенсу життя?

Філософія може вказати людині на те, який саме ідеал вона повинна для себе створити та як обрати правильний шлях, щоб досягнути цього. Культура, в свою чергу, будучи діяльним способом засвоєння світу, пристосування до нього, є особливим шляхом до втілення світоглядного ідеалу в життя людини. Філософія – це сфера діяльності людського духу та унікальна мова, оволодівши якою людина може контактувати зі світом, пізнавати правильність світобудови та, власне, свого існування. Культура ж, у такому порівнянні, слугує своєрідним мовним апаратом. Вивчаючи філософію людина вивчає мову світу, а через культуру вона може спілкуватися з ним [1].

Культура перебуває у тісному взаємовідношенні з філософією, а, отже, й посилається до пошуків сенсу життя. Проаналізувавши культурний розвиток суспільства, що формувалася протягом певного періоду, можемо дослідити процеси розвитку світоглядних ідеалів, їх кризи та становлення нових ідеалів. Як і сенс життя, світоглядний ідеал знаходить своє втілення у багатогранних різновидах культури.

Як історично-еволюційну дорогу пошуку сенсу життя, культуру можна вивчати з двох точок зору:

1. Як висловлювання історично-культурних реалій;
2. Як розгляд культурно-історичних навичок людства та підсумовування позитивного досвіду на шляху пошуку Істини [1].

Перша точка зору аналізує культуру як суспільно-історичну пам'ять – історія становлення і винищення світоглядних ідеалів. Друга – представляє культуру, як примноження позитивного досвіду у сфері пошуку сенсу життя, послідовне уподібнювання до певного ідеалу [1].

Дослідження життєвого світу людини, що здійснюється в проблемному полі, обумовлює онтологічне розуміння культури як світу людської буттєвості, що роз'яснюється крізь призму множинності цінніснозначимих світів, де повсякденність – це лише своєрідна форма презентації, де зображений життєвий світ людини з властивими йому «сутінковими зонами» та переступаннями за його межі [2, с. 40-41].

Швейцарський філософ В. Біблер зазначив: «Хто хоче знати, що являє собою людина, той має також і насамперед знати, що таке культура». Культура є явищем «самодетермінації людини» [6]. Під час культурної діяльності людини відбувається її творення, а під час антикультурної – її регрес у розвитку. Формування обізнаної, суспільно розвиненої особистості є одним із найголовніших завдань культури. Адже сутність культури можна зрозуміти лише через діяльність людини. Оскільки вона виступає синонімом до такого терміну, як «справжня людяність» [6].

Якщо розглядати культуру з атрибутного підходу, то можна сказати, що окрема особистість є носієм цієї самої культури та може брати участь в її

подальшому розвитку. Будь-які якості людини, будь то фізичні чи моральні, характеризують її ставлення до світу. Тому можемо стверджувати, що це і є культура людини. Її вчинки та вибори, які вона робить протягом життя, можуть говорити про духовну та зовнішню культуру цієї людини. І, відповідно, будь-які потреби людей, потребують різноманітних способів їх задоволення, за участі різних типів культури [4].

Культура розглядається саме як вияв людської природи. Риси будь-якого культурного процесу виводяться з певних людських особливостей. Такий підхід має назву філософсько-антропологічний [3]. Але культура є досить складною системою, тому вона й не виводиться лише з природи людини. Розум та моральні якості не притаманні людям з самого народження, хоча й вони відповідають людській природі. Адже вони є особливостями, що виходять за природні, індивідуальні межі та набуваються лише при потраплянні в суспільство.

Тому філософсько-антропологічний підхід вивчення культури доповнюється філософсько-історичним підходом. З його позицій культура розуміється як феномен, що постає в процесі переходу від природи до історії, від «тваринності» до людського, до соціуму. Головна роль у такому перетворенні належить людській діяльності [3].

Не сам предмет культури має вирішальне значення для людини, а його ідейний зміст. При цьому, зазначимо, цінність ідеї, яка втілена в певній формі культури, може визначитися тим, наскільки саме ця ідея може втілювати в себе благо для людини. Але, само собою, якщо предмет культури не є втіленням високих почувань, то, відповідно, й не може мати якоїсь цінності.

Зв'язок, що існує між філософією та культурою, може бути не лише у значенні філософії як формуючої образів ідеального буття чи світоглядних орієнтирів, що стоять на шляху до Істини, але й, звичайно ж, культури, яка, в свою чергу, виступає засобом втілення цих самих орієнтирів в реальне життя людини у вигляді форм суспільно-історичних типів культури. Оскільки існування філософії знаходиться поза межами культури та, відповідно, не має сенсу, тому взагалі не можливе. Філософія виступає активністю та діяльністю людської думки, а людська діяльність, в свою чергу, – сферою культури.

Підсумовуючи, зазначимо, що і філософія, і культура слугують полем людської духовної діяльності. Ці два поняття у своєму діалектному зв'язку допомагають людині пізнавати світ. Таким чином, людина може підлаштовуватись до різних явищ світу та його певних законів світобудови.

Людина може мати можливість влаштувати своє життя таким чином, щоб бути в достатку та щасливою, лише за тієї умови, якщо вона озброїться різноманітними філософськими знаннями [1].

#### **Список використаних джерел:**

1. Культура як філософська категорія. Значення культури. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13169/> (10.11.2021)

2. Людина і культура / за ред. Д. Шевчука. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2019. 224 с (10.11.2021)
3. Філософське осмислення культури і цивілізаційних процесів. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-culture.htm> (10.11.2021)
4. Сучасні підходи до розуміння культури. URL: [https://stud.com.ua/5573/kulturologiya/suchasni\\_pidhodi\\_rozuminnya\\_kulturi](https://stud.com.ua/5573/kulturologiya/suchasni_pidhodi_rozuminnya_kulturi) (11.11.2021)
5. Олександр Киричок. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Полтава: УДК, 2010. 389 с. (11.11.2021)
6. Філософія культури і культурологія. URL: [https://pidru4niki.com/1341092752084/filosofiya/filosofiya\\_kulturi\\_kulturologiya](https://pidru4niki.com/1341092752084/filosofiya/filosofiya_kulturi_kulturologiya) (11.11.2021)

**Манагарова А.В.,**

студентка IV курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

**Науковий керівник:** Доній В.С., кандидат філологічних наук, доцент з/н, декан факультету мистецтв ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв

## **АВТЕНТИКА VS СУЧАСНОСТІ: ЧИ МОЖЛИВА ІНТЕГРАЦІЯ ЯВИЩ?**

Питання про самобутність української культури набуло актуальності після отримання державою статусу незалежної. Виникла потреба виокремити вітчизняну культуру, що формувалася під впливом багатьох держав протягом довгого часу. Яскравим проявом перших спроб сепарації культури став масштабний постмодерністський рух – бойчукізм.

«Бойчукізм» – впливовий напрям в українському мистецтві 1910 – початку 1930-х років, названий на честь його лідера Михайла Бойчука, художника, який виробив власну живописну систему, що спиралася переважно на досвід візантійського монументального та українського народного мистецтва, і мала стати основою для національного мистецтва. «Бойчукісти» створили низку визначних монументальних розписів, які були повністю знищені в 1930-ті роки, так само, як і їхні автори [5].

Наступною сходинкою став концептуалізм, ціллю якого було відновлення модернізму. В рамках цього руху митці прагнули до самореалізації через провокацію, відходячи від звичних форм мистецтва, демонструючи себе як авангардистів. На противагу концептуалізму в той же час розвивався відмінний від першого рух – живописоцентризм, що поєднував у собі традиційне уявлення про живопис і новаторські особливості.